

3 Броя:

3/5 стр.

**ОБЩИНСКИТЕ
ЦЕНТРОВЕ ЗА УСЛУГИ
И ИНФОРМАЦИЯ НА
ГРАЖДАНИТЕ - ДОКАЗАН
МОДЕЛ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ
НА АДМИНИСТРАТИВНОТО
ОБСЛУЖВАНЕ**

6/7 стр.

**ГАБРОВО РЕАЛИЗИРА
ПРОЕКТ „Е-ОБЛАСТ“**

8/12 стр.

**ИМА ЛИ ПОЛЕ ЗА
ПРИЛОЖЕНИЕ НА
ХОЛАНДСКИЯ ОПИТ В
МЕСТНОТО
САМОУПРАВЛЕНИЕ У НАС**

13 стр.

**СТАРТ НА КАМПАНИЯ ЗА
ПРОЗРАЧНОСТ В МЕСТНОТО
САМОУПРАВЛЕНИЕ**

14/15 стр.

ЗА МЕСТНАТА ВЛАСТ

16 стр.

КАЛЕНДАР

Скъпи читатели и приятели,

В началото на мандат 2003 - 2007 екипът на Фондацията за реформа в местното самоуправление обяви своя девиз „Заедно създаваме по-добър живот за местните общности“, с който изрази своята готовност за партньорство и подкрепа.

Нашите усилия през настоящата година ще бъдат насочени към подобряване на управленските умения и капацитета на местните власти:

- ☐ да предлагат навременни и качествени услуги на своите граждани;
- ☐ да подготвят проекти, базирани на визията им за развитие, и осигуряване на извънбюджетно финансиране;
- ☐ да водят проактивна политика за подкрепа на съществуващия бизнес, ефективно управление на общинската собственост и привличане на инвестиции;
- ☐ да прилагат политика на широко участие на гражданите в процеса на вземане на решения и стимулиране на гражданската инициатива.

Базирано на вашите реални потребности, ние ви предлагаме диалог и постигане на консенсус по значими за местните власти проблеми, професионално обучение, информационен обмен и обмен на иновационни практики, международно сътрудничество и експертна подкрепа.

Ще надградим започнатото в сферата на електронното управление на ниво община, област и междуинституционален обмен.

Нека успешно реализираме кампанията „За прозрачност в местното самоуправление“ и създадем възможност за всеки гражданин да бъде част от процеса на присъединяване на България към Европейския съюз като съвкупност от демократични местни общности.

Оставаме отворени за вашите идеи, мнения и препоръки, които с удоволствие ще публикуваме на страниците на нашия Информационен бюлетин, който вече осма година е търсен източник на информация за всеки, който е съпричастен към процеса на утвърждаване на по-демократично и по-ефективно местно самоуправление в нашата страна.

Гинка Капитанова
изпълнителен директор,
ФРМС

Как да обобщим идеите, с които екипът на Информационния месечен бюлетин на Фондацията за реформа в местното самоуправление започва 2004 година?

Вярваме, че няма да ни упрекнете за това, че за помощ да изразим мислите си се обърнахме към първия брой за 1927 година на сп. „Самоуправление“, орган на Съюза на българските градове (основан през 1925 г.). Бихме си пожелали да работим през цялата година със същия плам, с чувството за продължаване на ценна и нужна традиция, като разчитаме на вашата - на нашите читатели - помощ и подкрепа:

Множество общини съзнават, че са необходими нови схващания и методи в работата. На много места гражданството подкрепи и продължава да дава съдействие на свои избраници, които проявяват творчество и стремеж да поставят нови насоки на разнородната общинска дейност.

Забелязват се радостни симптоми на отрезвление сред гражданството, което започва да търси и в общината „майстора“. А това са добри указания за времето.

Те свидетелствуват, че започва една нова ера в общинските институции, които ще се отърсят от старото, рутинното, партизанското и смело ще тръгнат в творчество и в дух на урбанизъм. Тъкмо туй време изисква голям дух и твърда воля. (...) Тук и там ще паднат скъпи жертви, които няма да се пречупят пред несъзнателната тълпа, която ще търси от своя кмет тържества, дунами и синекурни служби. Без отчаяние. Отчаянието е присъщо само на слаби и податливи натури. Пътят към истинския урбанизъм е трънлив. Към него се изкачва с кръст, на който е написан девизът: **познание, труд, пестеливост и широк замах.**

Сп. „Самоуправление“ иде да подпомогне, улесни, осветли и насърчи усилията на нашите общинари и общински дейатели.

Списанието (...) ще продължи да изнася на показ всички мъдри, хубави и добри инициативи на по-старите свои сестри - общински съвети. Делата на по-старите и опитни чуждестранни общини ще служат за пример и назидание. От тях ще черпим опитност, кураж и вдъхновение към полезните и красиви мероприятия и за нашите общини. (...)

Ще поместим и трудове, писани от добри познавачи на общинските работи както от чужбина, така също и от наши дейатели. Списанието, обаче, ще добие още по-пълна програма и ще бъде от полза за всички големи и малки общини, ако кметовете си дадат труд и наредят да се изпраща в редакцията всичко извършено или проектирани мероприятия. Една от друга общините ще се заразяват, поучават и насърдчават в полезни инициативи, и то като се вземе под съображение нашите условия на работа, творчество и български стил. Само по този начин списанието ще стане по-интересно и за по-широк кръг на читатели, а оттук иде и другата обществена полза: ще се издига гражданското съзнание и постепенно ще се избива из главите на мнозина, че общините са партизански дембелханета и партизански сиропиталища.

(...) Искаме да вярваме, че с общи усилия ще спомогнем да осветлим, упътим, насърчим и подпомогнем усилията на общинските работници, които неуморно, стъпка по стъпка теглят новите бразди в градостроителството.

На работа за издигане родните градски центрове, които излъчват мира, добротината и добри бъднини на днешни и бъдещи поколения!

(Из статията „Какво ни предстои?“
на Ив. Дечев, сп. „Самоуправление“,
Год. II, Кн. 1,
1 Септември 1927 год.)

ОБЩИНСКИТЕ ЦЕНТРОВЕ ЗА УСЛУГИ И ИНФОРМАЦИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ - ДОКАЗАН МОДЕЛ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО ОБСЛУЖВАНЕ

Практиката „Общински център за услуги и информация на гражданите“ (ОЦУИГ), **реализирана в над 60 български общински администрации** през последните пет години, е резултат от последователните усилия на Фондацията за реформа в местното самоуправление (ФРМС) и Екипа за новаторски практики в местното самоуправление (специалисти от 8 общини) с подкрепата на Американската агенция за международно развитие (ААМР).

Този съвременен модел за организация на административното обслужване се базира на проучен и адаптиран към българските условия водещ международен опит. Негова изходна точка е разбирането, че **общината е доставчик на услуги за гражданите, към които трябва да гради добро отношение като към основни клиенти на общинските услуги**, а не само като към данъкоплатци и гласоподаватели. Общинският център за услуги и информация осигурява строго регламентирано по качество и срок обслужване на граждани и фирми.

Водещи примери за центрове за услуги и информация на гражданите в България са общините Благоевград, Габрово, Добрич, Стара Загора, Русе, Силистра и Сливен, които първи изградиха свои центрове (1998 - 2000 г.) и непрекъснато предават опита си на други общини. Сред по-малките общини добри примери за центрове за услуги и информация са Ботевград, Мездра, Попово, Белослав, Провадия, Долни Чифлик, Елхово и др., изградени в периода 2001 - 2002 г. Изграждането на близо 40 ОЦУИГ в български общини се реализира с изключителната подкрепа на ААМР по програмите „Дунавска инициатива“ и „Подобряване обслужването на гражданите“ на ФРМС.

ОЦУИГ - Мездра

ДОКАЗАНИ ПРЕДИМСТВА НА МОДЕЛА ОЦУИГ

На гражданите ОЦУИГ осигурява оптимален и удобен достъп до административните услуги; предлага дружелюбна, делова и прозрачна обстановка; спестява време и усилия; гарантира елиминиране на възможен корупционен натиск от страна на администрацията; осигурява яснота и информираност чрез каталози на услугите, брошури и табла.

На общинските служители ОЦУИГ дава достатъчно оперативен време за извършване на качествени услуги и възможност за професионално усъвършенстване и подобряване уменията за работа с клиенти.

За общинското ръководство ОЦУИГ създава възможност за автоматизиран вътрешен контрол и добра база за ефективни управленски решения.

Непосредственият ефект от реализирането на общинското административно обслужване чрез център за услуги и информация на гражданите включва: намаляване на срока за изпълнение на услуги, обслужване на по-голям брой потребители дневно, спад в обема на просрочените преписки (услуги със закъсняло изпълнение) до 5%, положителни отзиви и одобрение от страна на гражданите.

Общинският център за услуги и информация на гражданите се създава на основание чл. 6 от Закона за административното обслужване на физическите и юридическите лица. Центърът е на административно подчинение на секретаря на общината, във връзка с дадените му с чл. 43, ал.3 от ЗМСМА основни функции и отговорности. Изключително важно е центърът да има регламентиран статут в рамките на общинската администрация (примерен статут е изработен от Екипа за новаторски практики в местното самоуправление и може да бъде получен от ФРМС).

В центъра трябва да работят специалисти, които добре познават работата на отделите и звената в общината. Освен това те трябва да минат подготовка, свързана с начина на общуване с посетителите. Нормите на културно отношение към гражданите, максимално бързото изпълнение на исканата услуга, осигуряването на нужната информация относно подаването на заявката за услуга и хода и срока на нейното изпълнение са безусловни задължения на всеки служител от центъра. Така максимален брой граждани ще останат доволни от новата организация на обслужването. Внедряването на нови програмни продукти трябва да се съпътства от обучение на специалистите, които ще ги използват.

Една от причините за бързата адаптация на администрация и граждани към центровете за услуги и информация е опростената процедура по извършване на услугите. Гражданите депозират своето искане за съответната услуга в центъра и в нормативно установения срок идват да получат

резултата от услугата отново там, т.е. регламентът е изключително точен, ясен и унифициран за всяка една услуга. Този подход отделя служителите, работещи в центъра, от оперативната работа по същинското извършване на услугата, което ускорява процеса на обслужване на гражданите. Това, от друга страна, прекъсва контакта между клиента и прекия изпълнител на услугата на четири очи в затворен кабинет, като по този начин се прекъсват условията за корупционни явления.

Достъпното и отворено пространство за контакт между граждани и администрация в центровете допринася за реална прозрачност на дейността на администрацията. Бюрата на служителите в общинските центрове са открити, без никаква или само стъклена преграда между тях и посетителите, което създава атмосфера на близост и добронамереност.

Обратната връзка „граждани - администрация“ се осъществява не само от живия контакт в центъра, а и посредством анкети, които посетителите в центъра попълват. Мнения и препоръки от гражданите се приемат и по обикновена или електронна поща. Наличието на обратна връзка от клиентите дава възможност за граждански контрол върху дейността на администрацията, за повишаване на качеството на услугите, за превенция на корупция.

В общинските центрове за услуги по подходящ начин на гражданите се предоставя търсена и оптимална като обем информация. На тяхно разположение са брошури с подробно и систематизирано описание на услугите и телефони за контакт с отделните общински служби. Информация за ориентирване на гражданите в различните сектори на общинската дейност, типови заявления и образци на формуляри са поставени на специални табла в центровете. Там се обявяват и всички провеждани от общината конкурси и търгове, което прави процедурите достъпни и открити за бизнеса и гражданите. Уеб-страниците на общините също увеличават възможността за външен контакт и по-голяма публичност на информацията, осигурявана от центъра.

Концентрирането на административните услуги в центрове от само себе си налага по-добра координация между отделите и длъжностните лица, извършващи административните услуги и по-ясно разпределение на отговорностите вътре в администрацията. Важен аспект от дейността на центровете е непрекъснатото подаване на информация до общинските ръководства, необходима за вземане на рационални и ефективни решения. Така се скъсява и времето за реагиране на общината при проблемни случаи и коригиране на пропуски или грешки, допуснати спрямо отделни граждани.

Успехът и ефективността на общинските центрове за услуги се дължи на компетентното, добре обмислено и последователно внедряване на съвременни информационни технологии и автоматизация на дейността на общинската администрация. Центърът за услуги и информация е част от общинската информационна система, която обхваща определен брой програми и програмни системи. От това какви подсистеми са избрани, каква е връзката между тях и как се използват програмите зависи качеството на работата на общинската администрация.

Центърът представлява важна стъпка към реализирането на електронното управление на местно ниво, тъй като създава предпоставки за извършване на административни услуги на физически и юридически лица по електронен път. Тази възможност кореспондира и на изискванията на Европейската комисия

ОЦУИГ - Севлиево

към България в срок до 2005 година в страната ни задължително да се предоставят и по електронен път 20 конкретни административни услуги.

Десет основни стъпки, които ще ви помогнат да изградите център за услуги и информация на гражданите във вашата община:

- 1. Създайте работна група** от ентузиазирани влиятелни служители (секретаря на общината, специалисти по връзки с обществеността и информационно обслужване, главен архитект, канцелария на кмета и др.), която да проучи съществуващия опит и изработи концепция за център, подходящ за нуждите на вашата община.
- 2. Представете концепцията за центъра** пред ръководния екип на общината и ги убедете в ползата от създаването му.
- 3. Направете информационна кампания** за запознаване на гражданите с идеята, потърсете тяхното мнение и спечелете тяхната подкрепа. Отделете специални усилия да направите общинските съветници, медиите и нестопанските организации съпричастни към идеята. Използвайте пресконференции, печатни и видео материали.
- 4. Изгответе конкретна стратегия за финансиране** на проекта - от приватизация, от бюджета, от донорски програми и т.н. - в съответствие с концепцията.
- 5. Внесете предложението на сесия** на общинския съвет. Бъдете подготвени да обясните конкретно целите, финансирането, разположението и формата на центъра.
- 6. Разработете техническо задание** и организирайте конкурс за проектирането на центъра.

7. Проведете конкурс за изграждане на центъра. Възложете изпълнението му.

8. Изразете ново отношение към гражданите чрез центъра. Осигурете съвременно обзавеждане и оборудване. Използването на новите технологии е основата за ефективно обслужване на гражданите. Поставете подробни указателни табла и надписи, отпечатайте информационни брошури и каталози с цени и срокове на административните услуги в помощ на гражданите.

9. Подберете внимателно служителите за центъра въз основа на готовността им да работят дружелюбно с гражданите. Разчитайте както на доказани специалисти, така и на младите кадри с по-малко опит. За всички е задължително да преминат през обучение за дружелюбно и ефективно обслужване на клиентите.

10. Организирайте една приятна и запомняща се церемония по откриването на центъра. Подчертайте публично, че той принадлежи на всички граждани на общината. Дайте да се разбере, че това е само първата крачка към създаване на нови отношения между местната власт и гражданите.

Физическото изграждане на общинския център става в следната последователност: 1. Създаване на инженерно-стойностен проект, в който ясно се определят параметрите на поставената цел; 2. Поетапно изпълнение на проекта. Инженерно-стойностният проект трябва да оцени количествено и стойностно всички необходими ресурси и да разработи времеви график, по който да се изпълняват всички дейности.

С цел съкращаване технологичното време за изпълнение и по-бързо достигане на краен резултат може да се работи едновременно по три направления. Първото направление е свързано с проектиране и изпълнение на архитектурно-строителна (АС) част. Второто направление обхваща проектиране и изпълнение на окабеляването за локалната компютърна мрежа; доставка на необходимия хардуер - компютърни системи и периферни устройства; офис-обзавеждане. Третото направление обхваща избор, доставка и инсталация на подходящи програмни системи инсталация; както и обучение на служителите за работа с внедрените програмни системи.

Общинските центрове за услуги и информация на гражданите са модел, който непрекъснато търпи развитие и надграждане. Богатството на модела идва от разнообразието при прилагането му в отделните български общини. Според своите нужди и виждания те внасят допълнителни елементи и нововъведения към основните функции на центъра, които правят администрацията все по-лесно достъпна и прозрачна за гражданите. **Конкретни примери** за това са:

1. Ден на отворените врати в Община Силистра, в който гражданите се запознават със структурата, функциите и услугите, предоставяни от общинската администрация, и имат възможност да влязат в ролята на общински служители;

2. Три пощенски кутии, поставени на входа на центъра, адресирани до кмета, заместник кмета и секретаря на община Габрово, в които гражданите могат да подават своите сигнали, съвети, възражения, мнения;

ОЦУИГ - Велико Търново

ОЦУИГ - Златоград

3. Специално гише за предприемача в центровете на общините Габрово, Мездра, Добрич, Дряново, Севлиево;

4. Автоматична телефонна централа (call-center) в Община Силистра с интерактивна възможност гражданите да избират каква информация искат да чуят относно административните услуги;

5. Възможност за гражданите да се запознаят с всички общински услуги, цени и срокове онлайн и да изтеглят нужните формуляри за попълване от Интернет-страницата на общината - Стара Загора, Благоевград, Добрич;

6. Електронен информационен терминал за граждани (touch-screen) на входа на центъра за услуги в Община Добрич.

Благодарение подкрепата на ААМР, ФРМС и през 2004 г. година ще продължи да оказва **съдействие с информация, експертна техническа помощ и консултации на общини** за реализация на модела ОЦУИГ. В уеб-страницата на Фондацията (www.flgr.bg) могат да бъдат намерени ресурсни материали по тази тема. Предстои там да бъде обособена специална рубрика „е-Общин@“, където материали и примерни документи, разработени от Екипа за новаторски практики към ФРМС за улеснение на всички общини, ще бъдат поместени на едно място.

ГАБРОВО РЕАЛИЗИРА ПРОЕКТ „Е-ОБЛАСТ“

На 14 януари 2004 г. Областна администрация Габрово официално откри своя новоизграден **Център за информация и обслужване на гражданите**. Областната администрация в Габрово въвежда в действие електронна система за административно обслужване на гражданите и юридическите лица на принципа „едно гише“. Започва да функционира и съвременна система за електронен документообмен между областната и общинските администрации в състава на Област Габрово, интегрирана със съществуващите вече документооборотни системи в общините от областта.

На откриването освен представянето на Центъра бе демонстрирана на практика и **Системата за електронен документообмен между областната и общинските администрации**. В реално време се получи заявление от Община Севлиево за извършване на услуга, която се извърши от експертите на областна администрация, и отговорът се изпрати по електронен път обратно. Това се случи пред областния управител и кмета на Община Севлиево. Впечатление направиха и редица новости в Центъра за услуги и информация като **получаването на SMS или електронна поща** от клиентите в момента на приключване на преписката по тяхното заявление, възможността за **проверка на състоянието на преписката** чрез интернет-страницата на областна администрация, възможността да се заявят услуги чрез различни канали за достъп. На представянето присъстваха Румен Трифонов, съветник в кабинета на министъра на държавната администрация, Георги Вълчев, директор, и Камен Спасов, координатор, Център по информационни, комуникационни и управленски технологии към Министерски съвет, Габриела Бакалова, главен секретар на Института по публична администрация и европейска интеграция, кметове, секретари и председатели на общински съвети от общините Габрово, Дряново, Севлиево и Трявна, Гинка Капитанова, изпълнителен директор на ФРМС, Тодор Младенов, ФРМС, Славея Христова, председател на Сдружение „Болкан Асис“, представители на медиите.

Габрово е първият областен център в България, в който е реализиран проект „Е-област“ в изпълнение една от основните цели на националната Стратегия за изграждане на електронно правителство - подобряване на административното обслужване на гражданите и облекчаване работата в администрациите чрез внедряване на съвременни компютърни технологии. Област Габрово бе избрана за старта на „Е-област“, защото в нея има изградени традиции в тази насока. В последните

две години в общините Габрово, Дряново, Севлиево и Трявна целенасочено бяха изградени локални компютърни мрежи и бяха внедрени системи за документооборот, контрол на изпълнение на задачите, управление на общинската собственост и др. в процеса на изграждане на центрове за услуги и информация на гражданите със съдействието на Фондацията за реформа в местното самоуправление и подкрепата на Американската агенция за международно развитие и Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество.

Предимствата и резултатите от проекта „Е-област Габрово“ са следните:

1. С въвеждането в действие на новата система за административно обслужване на гражданите и юридическите лица значително се намалява срокът за изпълнение и се увеличава броят и качеството на предоставяните услуги. Осигурен е оптимален достъп на гражда-

ните и фирмите до информация и услуги. Създадени са условия за предоставяне на допълнителни услуги, съпътстващи основните - копирна машина, скенер, справки, достъп до нормативна база и др. Подобрени са механизмите за комуникация и обратна връзка.

2. Значително се увеличават възможностите на ръководството на областната администрация за контрол и управление на задачите - във всеки момент то може да получи справка в графичен или текстов вид къде има натрупване на нерешени задачи; във всеки момент може да се проследи ходът на всяка заявка за услуга и да се упражни контрол върху предварително зададения срок за изпълнение.

3. Облекчава се работата на служителите на областна администрация, тъй като много от рутинните дей-

Моменти от откриването и демонстрациите пред журналисти и гости

8. Създадени са условия за директна комуникация по електронен път с общинските администрации в областта и с държавните институции. Подобрена е координацията между отделните администрации, редуциран е хартиеният обмен на документи и информация. Автоматизираният обмен на документи между областната и общинските администрации позволява да се намалят пощенските разходи, а времето за пренос на един документ от областна до съответната общинска администрации и обратно се свежда до няколко минути.

9. Разширени са възможностите за предоставяне на информация за гражданите и общинските администрации.

10. Създадени са условия за привличане на гражданите за участие при решаване на конкретни проблеми с обществено значение.

Проектът „Е-област Габрово“ е разработен от колектив от Техническият университет с ръководител доц. Моско Аладжем; инж. Василка Сирачевска, ИТ консултант, и Тодор Младенов, ръководител екип „Финансирани програми“ към ФРМС. Реализиран е от екип на Областна администрация - Габрово с ръководител Андрей Костадинов, главен секретар.

Екипът на областната администрация има готовност да предостави повече информация на всички заинтересовани на тел./факс: (066) 800 364, тел./факс: (066) 800 356 и чрез интернет-страницата

<http://www.gb.government.bg/>

ности по пренасочване, подготовка и изработване на документите са автоматизирани. Всички задачи, които трябва да се извършат от даден служител, са подредени по ред и с явно посочен приоритет. С минимален брой служители могат да се извършват в кратки срокове услугите, заявени от гражданите и институциите в областта.

4. Повишена е прозрачността и отчетността за постигнатите резултати от работата на администрацията.

5. Значително са намалени условията за корупция поради ограничаване на преките контакти на гражданите със служителите, от които зависи изпълнението на услугите. Това осигурява и оптимални условия за работа на служителите от Областната администрация, които разполагат с повече оперативно време за извършване на по-качествена и професионална работа.

6. Увеличена е защитата на информацията от неправомерен достъп.

7. Елиминирани са възможностите за злоупотреби, тъй като издаването на всеки документ се регистрира в системата за регистрация и контрол на документооборота.

ИМА ЛИ ПОЛЕ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ХОЛАНДСКИЯ ОПИТ В МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ У НАС

Проблемите не са само в законите. Като че ли по-често са в начина на тяхното прилагане.

■ **Д-р арх. Александър Славев**

През септември 2003 г. двама представители на Фондацията за реформа в местното самоуправление участваха в четириседмичен курс по „Жилищна политика и финанси“ в Института за жилищна политика и градско развитие (Institute of Housing and Urban Development Studies, IHS) в Ротердам. Това участие беше част от подготовката за съвместен проект на ФРМС и програмата за международна помощ на холандското правителство МАТРА - програма, която през последните години придобива все по-голямо значение като лостове за приобщаване на България към общото европейско пространство.

Защо тъкмо Холандия с диаметрално противоположно географско положение на континента спрямо България придобива подобно значение? Възможно ли е холандският опит да има по-специално място като източник на добри практики за нашата страна тук, на Балканите, и конкретно в областта на местното самоуправление?

Ще се постарая да аргументирам ползата за България от холандския опит в поне две направления, които са от първостепенно значение за местните власти:

1. пазарните подходи и структурирането на свободния пазар в областта на градското развитие и жилищната политика; и

2. в областта на местната демокрация, реалното местно самоуправление и общественото участие.

ХОЛАНДСКИЯТ ОПИТ В ОБЛАСТТА НА ГРАДСКОТО РАЗВИТИЕ - ПЕРФЕКТНИЯТ БАЛАНС МЕЖДУ ОБЩЕСТВЕНИТЕ И ЧАСТНИТЕ ИНТЕРЕСИ

Сред специалистите Холандия е най-добрият пример за ефективно управление на градското развитие в световен мащаб. Това се дължи както на създадените традиции, така и на свързаната с тях съвременна система на градско планиране и реализиране на планове.

Повечето типични холандски традиции се основават на нещо много характерно, логично и първично - недостига на земя.

Холандия е най-гъсто населената държава в Европа (400 жители на квадратен километър, т.е. пет пъти по-гъсто населена от България). Голяма част от територията е отвоювана от водата. Земята на известното Зелено сърце на Холандия (централните западни територии, граничещи с океана, на 1-2 до 5-6 метра под морското равнище) в далечното минало са били заливани от морските води през

голяма част от годината и са превърнати в обработваеми чрез сложна система за отводняване, установена от векове. Системата се формира от гъста мрежа от канали, в които водите от обработваемите терени се оттичат и след това се изпомпват от тях чрез всеизвестните вятърни мелници в по-големи канали, повдигнати над околния терен върху така наречените „дайкове“ (земни насипи), и така - до морското ниво и изливането на водите в океана.

Вторият, още по-трудоемък начин на отвоюване на терени е чрез насипване на по-плитки крайбрежни участъци от морската шир или от широките водни огледала на реките и басейните по-навътре в континенталните територии.

Можем да си представим огромния труд, който всеки от двата начина изисква, за да се спечели още един квадратен метър земя. Така можем и по-добре да разберем отношението на холандците към земята. Поради изключителното значение на „водния проблем“ още преди установяването на „дайковата“ система в холандското общество са е наложила и втора, много специфична форма на местната власт, успоредна на общините - Водните бордове.

Огромна е ценността на земята за холандците и то не само като пазарна стойност, но и като елемент от системата на морални ценности. Затова земята е обект на изключително важни **обществени** интереси и на нея в голяма степен се гледа като на **обществено благо**. Същевременно, понеже става дума за модерна демократична държава, частните интереси в никакъв случай не биват подценявани и така в Холандия е постигнат един **буквално съвършен баланс между обществените и частните интереси по отношение на усвояването и ползването на земята**.

Днес на нас в България може да ни изглежда абсурдно, но **над 90 % от новото строителство в Холандия се изпълнява върху държавна/общинска земя**. Обществената собственост - държавна и общинска - се разпростира върху приблизително 1/3 от територията на страната, но когато регионалните или най-често общинските власти решат, че ще се застроява нова градска или крайградска територия, те изкупуват всички частни терени, изпълняват планирането и реализират инфраструктурата от национално, регионално и общоградско значение. След това чрез механизма на обществените поръчки части от новоусвоените и планирани територии се предоставят на частни фирми и консорциуми за застрояване както на жилищни, така и на обществени сгради.

Функциите на пазарните участници (market players) са ясно диференцирани, пречупени през специфичните за Холандия пазарни схеми. По принцип предприемачите са тези, които печелят от развитието на градската собственост и градските зони и за целта осигуряват краткосрочния

капитал. Инвеститорите осигуряват дългосрочните инвестиции и притежават градската собственост в дългосрочен план и печелят от нейната крайна реализация, като сами я експлоатират или я отдават под наем. Контракторите са строителните фирми, които изпълняват строителството, финансирани от предприемачите или инвеститорите. И трите изброени участника в процеса на градско развитие са представители на частния капитал, а урбанистите от холандските регионални и общински власти много добре познават критичната важност на частната инициатива за реализирането на този процес.

Ето защо холандските общини като представители на общественения интерес имат богат опит в **обществено-частните партньорства** (PPP - Public-Private Partnerships). Основни партньори на общините измежду споменатите пазарни участници са: жилищните корпорации, традиционните частни предприемачи, пенсионните и осигурителните фондове, строителните фирми и понякога банките.

Един от най-специфичните холандски елементи на пазарната система на градското развитие са **жилищните корпорации**. (Housing in the Netherlands, pp. 10-11) Жилищните корпорации са „обществени (социални, социално-ориентирани) собственици на земя“, създадени въз основа на Жилищния закон (Woningwet) на Холандия. Те са частни пазарни субекти (доколкото техните активи не са собственост на държавата или общините, а са частна собственост), предназначени да изпълняват социални функции. Жилищните корпорации имат право да работят единствено в сферата на жилищното строителство и печалбата от дейността им може да бъде изразходвана изключително и само за изграждане на жилища. Благодарение на действието на Жилищния закон жилищните корпорации се реализират като най-важен партньор на холандското правителство през двадесети век. Държавата провежда масирана социално насочена жилищна политика (една от най-мощните в Западна Европа), като отпуска на корпорациите изключително изгодни ниско-лихвени заеми и целеви субсидии, за да балансира техните бюджети. Като пазарни субекти корпорациите поемат финансов риск, но дейността им е строго регламентирана от държавата. В замяна срещу ниско-лихвените кредити и субсидиите жилищните корпорации имат задължението да осигуряват жилища за всички слоеве от обществото (с изключение на най-богатите) срещу максимално достъпни наемни нива. За тази цел те трябва да притежават построените жилища и стават най-мощния собственик на градския пазар, като през 1996 г. жилищата, притежавани от корпорациите, достигат общ брой близо 2,3 милиона. Следователно жилищните корпорации в Холандия като специфично холандско „изобретение“ съчетават функциите и на предприемачи, и на инвеститори.

За сравнение останалите пазарни участници - традиционните частни предприемачески фирми и инвеститори - пенсионни и осигурителни фондове и банки - притежават само около една четвърт от броя на отдаваните под наем жилища - т.е. много по-малко от средното ниво за Западна Европа.

След края на 80-те години обаче ролята на жилищните

корпорации значително се променя в съответствие с променените приоритети на социалната политика на държавата. Постигнатото високо общо ниво на жизнения стандарт премества акцента от количеството на жилищата към качеството на жилищата и жилищната среда. Отчетен е огромният натрупан фонд от социално-достъпни жилища, както и фактът, че сега свободният пазар (респективно с по-ниска степен на държавна намеса) може и трябва да осигури механизмите за повишаване на качеството на жизнената среда. Предприети са мерки, които да поставят жилищните корпорации в условия, максимално близки до условията на свободния пазар. От началото на 90-те те имат много по-голяма свобода да използват фондовете си, но и много по-големи отговорности за финансовото си състояние. Кредитите, отпускани от държавата, сега вече са с лихвен процент, близък до пазарния, а субсидиите са стандартизирани и силно ограничени. Въпреки всичко корпорациите остават главният инструмент за социална политика на държавата и общините и това се постига, като местните власти на база на статистическите си данни и възприетите социални цели фиксират и задължават корпорациите да поддържат определена социално-оправдана структура на жилищния фонд и новото строителство, с което да се гарантира задължението на държавата да осигури жилища за всички слоеве от холандското общество.

В заключение на казаното до тук трябва още веднъж да се изтъкне богатият холандски опит в боравенето с пазарни инструменти и направляване на свободния пазар чрез специфични механизми, за да се регулира и постигне максимална ефективност в желаната насока, включително и за постигане на мащабни социални цели. Жилищните корпорации и масовата практика на обществено-частните партньорства са елементи на холандския ноу-хау, които несъмнено при подходящи условия и чрез подходяща адаптация биха могли да работят ефективно и у нас.

ХОЛАНДСКИЯТ ОПИТ В ОБЛАСТТА НА РЕАЛНОТО МЕСТНО САМОУПРАВЛЕНИЕ И ОБЩЕСТВЕНОТО УЧАСТИЕ

Холандският опит в сферата на местната демокрация е не по-малко значим от този в областта на пазарните подходи. И е приложим у нас, доколкото системите на местно и градско планиране и развитие на Холандия и България могат да бъдат определени като сравними и сходни.

Когато стане дума за местна демокрация, реално местно самоуправление и гражданско участие в градската политика и местното развитие, най-често соченият и най-основателен пример е този на САЩ. Поради специфичните исторически обстоятелства в Америка гражданското самосъзнание се е изградило преди изграждането на институциите и затова американците с пределна яснота съзнават, че те управляват и контролират институциите, а не обратно. В Европа положението е по-различно, доколкото гражданското самосъзнание се е развило хилядолетия след установяването на държавните институции. През 20-и век, обаче, и най-вече през последните десетилетия се извърши прелом в демократичните механизми и гражданското участие в много сфери на обществения живот, вклю-

чително и по отношение на градското развитие.

Тъкмо в това отношение практиката в Холандия е водеща сред западноевропейските държави. Веднага могат да бъдат посочени поне две причини за това - недостигът на земя и заплахата от наводнения. От една страна, необходимостта от обща борба с неблагоприятните природни условия е стимулирало консенсуса като своеобразна форма на колективизъм в едно индивидуалистично западно общество, а, от друга - холандците високо ценят създадената от човека и пригодена за обществото среда и преди всичко урбанизираната среда.

От Втората световна война насам градското планиране изцяло се формира според вижданията на обществеността, на всички обществени групи и индивиди на базата на консенсуса. Респективно разработването на нов градоустройствен план задължително се предхожда от множество реални обществени обсъждания и това е най-отговорният, трудоемък и продължителен етап от работата по плана. На въпрос, зададен по време на холандския семинар на Изложението „Грады“, възможно ли е в Холандия да бъде изработен и приет план без тези продължителни проучвания на предпочитанията на обществеността, Хенк Рийф, главен експерт в Министерството на жилищното строителство на Холандия, отговори: „Не е възможно, въпреки че няма изрични законови изисквания - но да се планира без цялостни проучвания на позицията на гражданите би било твърде глупаво. И, в крайна сметка, обществеността просто няма да го допусне.“ Разбира се, гражданското участие не се ограничава до тук - в холандското общество, известно още и като „преговарящото общество“, е немислимо план, който засяга интересите на значителни части от населението, да бъде приет без реално постигане на консенсус между всички заинтересовани групи.

С какво може да ни бъде полезен холандският опит в областта на местната демокрация и гражданското участие в местното развитие?

Съпоставката между практиката в Холандия и България ни дава база за сравнение и оценка на ситуацията у нас и на достигнатото ниво на местна демокрация. Такава съпоставка дава основания да се твърди, че у нас общественото участие в градското развитие все още е повече формално, отколкото реално. Това преди всичко се отнася до законовите разпоредби (например тези на Закона за устройство на територията - ЗУТ), които регламентират гражданското участие в процесите на устройствено планиране. Разпоредбите и изискванията за обявяване на устройствените схеми и общите устройствени планове, за провеждане на обществени обсъждания и за отчитане на социалните нагласи са твърде общи и неясни. Законът не определя кой ще представлява обществеността в предвидените обсъждания, на какъв принцип ще се определят представителите и преди всичко как ще се осигури реална сила на мнението на гражданите и как в крайна сметка ще се гарантира що годе ефективно влияние на това мнение върху общинските администрации. Фактически единствените реални права за участие на гражданите в урбанистичните процеси са свързани с тяхната лична собственост. Те се гарантират от чл. 130 от ЗУТ с достатъчно ясни и императивни норми за разлика от останалите клаузи, третиращи твърде общо

правата на обществеността. Може да се направи изводът, че гражданите в България имат реално право на мнение относно предвижданията на плановете в твърде тесни рамки - единствено за техния личен имот или за съседните имоти на етапа на подробните устройствени планове. По всички останали въпроси, свързани с концепциите, вижданията и насоките за развитие на града, селището, квартала, мнението на гражданите, т.е. на градската общественост може да се вземе предвид единствено по благоволение на висшестоящите институции, по тяхно усмотрение и по начин, предпочитан от тях (чл. 121), независимо какво може да е желанието на гражданите.

Изрично трябва да подчертаем, че от гледна точка на вече утвърдените в международната практика принципи обявяването на градоустройствените проекти на населението не изчерпва дори и малка част от онова, което се включва в понятието „гражданско участие“ и изисква **непрекъснато, активно и РЕШАВАЩО участие на обществеността** в градоустройството още от момента на замислянето и на всеки етап от реализацията.

И все пак проблемът като че ли не е толкова в законите, колкото в начина на тяхното прилагане. Вече посочих сходството между системите на градско развитие. Сходни по дух са и законовите разпоредби, регламентиращи гражданското участие. Съществуват, поне на пръв поглед, само три различия.

Първо: административно-законовата рамка на местното развитие е по-усъвършенствана и прецизирана - без неясноти и двусмислия.

Второ: законовите изисквания се прилагат определено по-точно и по-пълно. В Холандия например, когато общината предприема разработването на нов градски план или други действия, свързани с устройствената си политика, общинските администратори **задължително** ще издирят и **задължително** ще информират всички засегнати страни, ще им се предостави възможност да реагират и задължително ще се проведат преговори до постигане на решение, удовлетворяващо всички, докато у нас на това се гледа като на добро пожелание, в което обаче не винаги има достатъчно смисъл.

Трето: общественото и всички негови членове гледат на участието си в градското развитие като на важно свое право

и затова не са склонни да се откажат от него, ако случайно възникнат пречки, свързани с неговата реализация. У нас - напротив, дори специалистите (които в крайна сметка също са членове на местната общност) гледат „от високо“ на гражданското участие, като на нещо непрофесионално и некомпетентно. Пропуска се елементарната истина, че крайната цел на планирането е именно жизнената среда на обществото и затова е немислимо специалистите да вземат решения, без те да са одобрени от представителите на „непрофесионалната“ местна общност.

АЙБЪРГ - ГРАД АРХИПЕЛАГ СРЕД ВОДИТЕ НА АЙМЕЕР*

След изложените до тук механизми и елементи на градското развитие, съставляващи част от богатството на холандския опит, нека да видим как на практика работят те в един конкретен случай.

Айбърг е най-новият квартал, предградие-сателит на Амстердам, все още в началната фаза на своето строителство - към момента едва една трета от територията му съществува физически - останалата част все още е под водите на Аймеер (обширна водна площ, езероподобна речна делта в съседство до амстердамското пристанище). Градът-сателит се изгражда върху архипелаг от шест изкуствени острова, три от които още не съществуват.

По своята площ и по броя на бъдещите обитатели в крайния етап на строителство Айбърг ще бъде по-малък от някои от нашите комплекси дори извън столицата (ако те изобщо могат да бъдат разглеждани като постижения), но е забележителен като приложение на типични за Холандия строителни и най-вече икономически, социални и управленски технологии и подходи. Подходи и технологии, които са превърнали негативите на острия недостиг на земя в предимства, осигуряващи пълноценна природна и урбанизирана, общодостъпна жизнена среда, демократичност, социална ефективност и равни права за всички обитатели, грижа за всички членове на обществото, оптимален екологичен баланс и пр. Все пак на три пункта си струва да обърнем изключително внимание:

- усилията, насочени към устойчивост на урбанизационните процеси, екологична ефективност и съхраняване на природната среда;

- осигуряването на висока демократичност, социален диалог и гражданско участие;

- умението чрез обществено-частните партньорства и други икономически инструменти да се мобилизира частната инициатива и да се удовлетворят частните интереси на всички заинтересовани страни в името на общите интереси на жителите на квартала и града.

Устойчивост на средата и екологична ефективност

Както може да се предположи, главна причина за предприемането на строителството на Айбърг е недостигът на терени за нови жилища в Амстердам. По тази причина

още от началото на 80-те години Градският съвет назначава проучвания на територията с оглед възможностите за застрояване, които третират две основни насоки: първата - дали почвите под водата след съответно усилване биха постигнали необходимите показатели за носимоспособност, и втората (и безспорно по-важна) - какъв би бил екологичният ефект за местността, за водната и крайречната флора и фауна.

Община Амстердам отдава изключително значение на екологичните последици от урбанизацията на района и си е поставила за цел изцяло да съхрани природното богатство на Аймеер и крайбрежието. Подробно са проучени всички растителни и животински видове във водата и на сушата и успоредно с това са изследвани алтернативните възможности за съхраняване на природното многообразие - включително популациите от гризачи, влечуги, птици и дори насекоми. Потърсени са решения както да се неутрализират негативните резултати - например, чрез изместване на популациите на морските птици и тревните змии, така и да се максимизират благоприятстващите въздействия - подмяна на съществуващите морално остарели пречиствателни инсталации с нов пречиствателен завод, озеленяване със специални растителни видове по новосъздадените брегове с цел да се съхрани и увеличи по територия средата за животинските видове. По-късно в периода на самото строителство проучванията продължават, за да се установи доколко прогнозите отговарят на реалните екологични процеси.

Демократичност, социален диалог и гражданско участие

Още от самото начало на проучвателните работи Община Амстердам дава максимална гласност на всяка информация относно намеренията си за Айбърг. Нещо повече - освен насочена чрез масмедията към широката общественост, общината гледа като на приоритет информирането на онези обществени групи и слоеве, които биха имали най-съществени интереси в изграждането на новия град. Като такива са идентифицирани: природозащитните сдружения, населението на кварталите в относителна близост до Аймеер, собствениците на земя, складови и производствени терени и постройки в близост до крайбрежната ивица и цялата общественост на Амстердам.

Най-напред започват преговорите с природозащитните организации. Въпреки изключително сериозната подготовка на общината в процеса на преговорите все пак се налага да коригира територията, предназначена за строителството на архипелага, както и да задели допълнителни средства за неутрализиране на негативните ефекти от екологичната намеса.

По отношение на жителите на най-близките квартали и собствениците на земя в близост до Аймеер Община Амстердам не среща почти никакви проблеми, защото територията на водното огледало на практика е държавна.

Най-много време отнема информирането, обсъждането и постигането на съгласие по отношение на намеренията на Градския съвет с обществеността на Амстердам. В крайна сметка след многогодишни дискусии

* Източник : IJburg Visitors Centre, IJdijk 50, 1095 KM Amsterdam, Ph: +31 20 468 96 95, F: +31 20 668 13 25, E-mail: info@bezoekerscentrumijburg.nl

сии на 19 март 1997 г. общината провежда референдум, на който получава съгласието на жителите на града да започне реализацията на проекта „Айбърг“.

Обществено-частните партньорства

В Айбърг ще бъдат построени общо 18 000 жилища (приблизително половината от нуждите на Амстердам през следващото десетилетие) и още 213 000 кв.м застроена площ за бизнес и социален сервиз. И тъй като първият етап от строителството вече приключва, повече от една трета от жилищата и търговските площи вече са готови. Около 70 % от жилищата ще бъдат в самостоятелни или редови еднофамилни сгради и около 30 % - в апартаментни блокове.

За да бъдат построени всички тези площи, дъното на езерото в избраните зони с дълбочина от около 2,5 м е насипано с 6 200 000 куб.м пясък, които оформят островите на изкуствения архипелаг. Пясъкът се уплътнява и усилюва, за да послужи за фундаменти на новите сгради.

Инфраструктурата е не по-малко внушителна. Построени са първите два от общо петте моста (единият - с дължина от 230 м), по които освен ленти за автомобилен транспорт са осигурени и ленти за велосипедисти, а скоро ще се пусне в действие и трамвайна линия. Успоредно с уличната мрежа се изгражда и характерната за Холандия мрежа от отводнителни канали. В духа на екологично-ефективното строителство водопроводната и канализационната инфраструктура е двойна - за домакинско водоснабдяване отделно от питейното и за дъждовна вода отделно от канализационната. Телекомуникационните мрежи се изпълняват със стъкло-фибърни кабели, като се резервират възможности за технологично нови бъдещи проводи.

Обществено-частните партньорства са основният, ако не единствено възможният механизъм за реализиране на подобни мащабни проекти. В Холандия много добре разбират, че **единствено частната инициатива** е в състояние да осигури необходимата икономическа ефективност на реализацията. И изобщо има ли работа за вършене - най-добре е да се предостави на частните фирми в условията на свободна конкуренция чрез коректен конкурс за възлагане на обществена поръчка (public call for tenders).

На 18 февруари 1998 г. Общинският съвет на Амстердам одобрява договор за съвместна дейност между общината и три консорциума - победители в конкурентната борба за строителството на Айбърг - Waterstad, IJburgemaat и IJdelft. При по-нататъшното разработване на Глобалния градоустройствен план на Айбърг общината непрекъснато се консултира с партньорите с цел постигането на проект, който да привлече максимален обем външни инвестиции.

В конкретния случай Общинският съвет на Амстердам не създава смесено предприятие с победителя в конкурса за обществената поръчка, а избира нов за холандската практика подход, като запазва самостоятелността на пазарните си партньори. Подписаният договор разпределя стриктно задълженията и отговорностите между страните-участници. Общината поема задължението да „отвоюва“

земята от водната територия и да изгради инфраструктурата от общоградско значение. Пазарните партньори поемат задължението да построят не само пазарно-реализуемите къщи и жилищни сгради, магазини, офисни помещения и бизнес-центрове, но и жилищата, предназначени за по-слабите социални слоеве, обектите на обществените услуги (училища, детски градини, здравни заведения), обществените пространства и пр.

Община Амстердам изяснява своите отношения с консорциумите чрез два меморандума, в които излага максимално ясно своите намерения и условията за сътрудничество. Общината предоставя голяма свобода на консорциумите, като им дава възможност сами да изготвят подробните градоустройствени планове на застрояваните от тях територии, проявявайки инициативност и привнасяйки добри идеи. Ето защо Община Амстердам изготвя втори меморандум относно планирането и процедурите, с които да гарантира спазването на фиксираните от нея условия, както и да даде възможност на пазарните партньори да проявят креативността си в адекватна степен. Смисълът на този меморандум е точно да се определят предварителните условия, на които трябва да отговорят подробните планове, изработени от всеки консорциум, а също и процедурите, по които Общинският съвет ще одобрява тези проекти.

В четиристранното споразумение между Амстердам и частните партньори освен задълженията по изготвяне на планове са заложили и клаузите за бъдещо прехвърляне на правата върху земята и строежите, свързани с реализацията на Айбърг. Това споразумение има значението и на договор за покупко-продажба, като урежда и цената, на която консорциумите ще закупят новосъздадената от общината територия - а именно равностойност от почти 135 000 000 евро. Частните партньори декларират готовността си да заплатят авансово първата част от собствеността, с което поемат част от риска за Община Амстердам.

В заключение

Ще изтъкна, че, несъмнено голяма част от холандския опит може да бъде приложена у нас, но всяка подобна дейност отнема време. Има обаче един елемент на чуждия опит, който може да „влезе“ в употреба незабавно - и това е дори и най-малката **промяна в начина на мислене**. През последните години ние (с основание) доста се оплакваме от прекомерната централизираност на нашата система на местно самоуправление, при която държавата отнема от общините местните данъци, оставяйки ги на субсидии, обричайки ги на финансов недостиг и орязвайки тяхната самостоятелност. Факт е, обаче, че холандската система също е силно централизирана, при все че с това не бива да омаловажаваме съществени различия. И все пак в условията на централизирана система общините в Холандия водят много по-гъвкава, по-ефективна и по-демократична местна политика - нещо, над което си струва да се замислим и това само по себе си ще бъде промяна в мисленето.

СТАРТ НА КАМПАНИЯ ЗА ПРОЗРАЧНОСТ В МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Въпросник за самооценка достигна с писмо по поща до всички общини в страната до края на януари в рамките на **Кампанията за прозрачност в местното самоуправление**, която Фондацията за реформа в местното самоуправление (ФРМС) и Програма Инициатива Местно самоуправление (ИМС) на Американската агенция за международно развитие обявиха в началото на 2004 г. Той вече може да бъде изтеглен и от Библиотека ЛОГИН в уеб-страницата на ФРМС (www.flgr.bg). Въпросникът за прозрачност е инструмент, разработен да подпомогне общините да направят оценка как работят. Той не е тест или някакъв вид проверка отвън, а по-скоро **средство за самооценка**, което ще позволи на общинските ръководства да направят преглед на добрите практики на прозрачност, които вече са въведени. От друга страна, въпросникът ще подсказва нови идеи какво още може да се направи. Повечето практики, съставляващи този списък, вече се прилагат най-малко в една българска община, други са заимствани от международната практика.

Въпросникът е дело на Екип за прозрачност в местното самоуправление, съставен от представители на различни общини, който с помощта на ИМС и ФРМС се ангажира да допринесе за засилване на прозрачността и откритостта в работата на местното самоуправление. Той е съставен в поредица от работни срещи и широки консултации в периода април - октомври 2003 г.

Добър подход за използването на въпросника е общината да направи комисия или работна група, съставена от общински съветници, представители на кметския екип, администрацията и неправителствени организации, заинтересовани от местно самоуправление. Тази комисия или група прави преглед на работата на общината, като отбелязва кои от изброените практики се прилагат и кои - не. Въз основа на този преглед общинското ръководство може

да реши как и какво още може да се направи, какви да са бъдещите общински приоритети в областта на прозрачността. Попълвайки въпросника спрямо състоянието на нещата към настоящия момент, общината ще разполага с добра база за сравнение и бъдещо измерване на напредъка си по отношение на степента на прозрачност на управлението.

Новият общински мандат открива нови възможности за повишаване на откритостта и прозрачността в работата на общинския съвет и общинската администрация. В рамките на Кампанията за прозрачност през 2004 година ще бъдат предприети следните дейности, утвърждаващи прозрачността в местното самоуправление:

- Регионалните асоциации на общини в Република България ще организират дискусии по темата, на които общините ще споделят своя опит.

- Медиите (местни, регионални и национални) ще бъдат информирани и поканени да отразяват новите практики за прозрачност, възприети от общините.

- Националното сдружение на общините ще включи темата за прозрачността и добрите общински практики в годишната конференцията по повод Деня на българската община през октомври 2004 г.

- Фондацията за реформа в местното самоуправление ще учреди награда за прозрачно работещи общини, която ще бъде присъдена в края на годината.

- Ще бъде създадена възможност общините да отразяват използването на въпросника за прозрачност, както и новите практики, които са въвели, на уеб-страницата на Фондацията за реформа в местното самоуправление.

- В общините ще бъде разпространен плакат на Кампанията за прозрачност.

ФРМС и ИМС се надяват, че общините ще използват въпросника за прозрачност, ще се включат активно в кампанията и ще споделят широко успехите си, като описват, изпращат до ФРМС или директно поставят своите добри практики за повишаване на прозрачността в уеб-страницата на ФРМС в базата „Иновационни практики“ на адрес www.flgr.bg

Екипът на ФРМС с гордост и удоволствие поздравява инж. Василка Сирачевска за получената на 15 декември в София награда за лидерство в сферата на информационните технологии за 2003 г. **Инж. Сирачевска спечели първата награда сред общо 10 номинирани личности в категорията „Потребители - Бизнесдама“ в тазгодишната класация „ИТ Лидер“ на IDG-България.** Победителите в четирите основни категории на класацията бяха определени на базата на открито гласуване онлайн в уеб-сайта на IDG - издатели за България на вестник Computerworld и списанието PC World.

Василка Сирачевска е член на Екипа за новаторски практики в местното самоуправление към ФРМС от самото му създаване през 1998 г., както и ИТ-консултант на ФРМС при изграждането на над 37 общински центъра за услуги и информация на гражданите през последните няколко години с подкрепата на Американската агенция за международно развитие. В периода 1994 - 2001 г. тя ръководи отдел „Информационно обслужване и технологии“ в Община Благоевград, като през 1999 г. печели международна награда SAVVY на Асоциация по комуникации и маркетинг на общините и окръзите на САЩ (ЗСМА) в категория „Предоставяне на услуги“ с разработка на тема „Информационна система на общинска администрация и нови ИТ“. От 2001 г. инж. Сирачевска е началник отдел „Канцелария и информационно обслужване“ в Министерство на енергетиката и енергийните ресурси.

На 15 и 16 януари в Кюстендил ФРМС проведе **семинар за обучение на кметове и общински съветници в началото на мандата**. По покана на ФРМС участници в него бяха представители на общините Кюстендил, Бобов дол, Невестино, Сапарева баня, Трекляно, Брезник, Земен, Ковачевци, Перник, Радомир и Трън.

Участниците оцениха положително семинара като цяло. 93 % от тях са посочили, че обучението е обхванало познанията, които ще им бъдат необходими в процеса на работа през този мандат. Пак толкова от тях считат, че предоставените им работни материали в учебните папки са адекватни за ползване както по време на семинара, така и след това. В оценката си за обучението участниците споделят, че от наученото по време на семинара най-полезни за работата им ще бъдат получените „ценни и практически приложими съвети“ за управленските умения, бюджета, общинската собственост, работата с медиите и партньорствата въобще. Според тях обучението е било много добре организирано, а препоръките им са всяка година да се провеждат подобни обучения и да се канят повече общински съветници.

Това бе вторият пореден семинар, организиран от ФРМС по този модул. Предстои Фондацията да проведе обучението в края на февруари за общини в Силистренска и Шуменска области.

На 21 януари в София ФРМС проведе обучение на тема **„Преустройство на сгради и терени. Опитът на Община Кетеринг, Охайо, САЩ“**. Лектори бяха представителите на Кетеринг Джеф Хогланд, заместник градски управител по икономическото развитие, и Джо Ролър, директор „Паркове и отдиш“. Обучението се проведе в рамките на Програмата за техническо побратимяване между български и американски общини и представлява продължение на усилията на ФРМС да подготви професионалисти по икономическо развитие в 14-те общини участници в проект „Местно икономическо развитие и маркетинг на български общини“. Курсът надгражда знанията и уменията, придобити от същата група специалисти в предходните обучения по този проект. Интервю с американския експерт Джеф Хогланд четете в следващия брой на информационния бюлетин.

ФРМС проведе учебно посещение на тема **„Създаване и управление на Обществени фондове“** на 21 и 22 януари 2004 г. в Габрово в рамките на Програма „Информационна мрежа на местните власти - ЛОГИН“ и Програма „Подобряване на социалната среда“ на ФРМС, в сътрудничество с Каунтърпарт - България. Домакин на учебното посещение бе Обществен фонд - Габрово. Участваха представители на фонда, Каунтърпарт - България, 3 Нет, общински служители и представители на НСО от общините Кресна, Струмяни, Годеч, Своге, Пещера, Момчилград, Джебел, Кирково, Борово и Бяла, Русенска област, Добрич и Сливен. Своя опит споделиха и представители на Обществен фонд - Стара Загора и Обществен фонд - Пазарджик. Целта на посещението бе чрез учене от колеги да бъдат улеснени участващите общини и НСО в осъществяването на идеи и проекти в социалната област.

На 23 януари в Пирдоп ФРМС проведе ориентационен семинар за общинските съветници от общините Мирково, Чавдар, Коприивщица и Пирдоп по темите: законодателна рамка на местното самоуправление, общински дейности и услуги, общинска собственост, устройство на територията, бюджет и финанси. Това е първият от серия семинари за общински съветници от общините на Област София. Предстоят семинари в Божурище, Елин Пелин, Ботевград и Самоков.

Община Мездра и Община Ботевград бяха домакини на учебно посещение на тема **„Ефективно обслужване на гражданите“**, организирано от ФРМС на 26 и 27 януари 2004 г. в центровете за информация и услуги на гражданите, изградени в двете общини. Екипите на центровете споделиха своя полезен опит с представители на други общини в България, които имат желание да създадат такива центрове. Учебното посещение се проведе в рамките на Програма „Информационна мрежа на местните власти - ЛОГИН“ в сътрудничество с Програма „Подобряване на социалната среда“ на ФРМС, с участие на представители на пилотните общини в програмата.

Фондацията за реформа в местното самоуправление започва реализацията на проект **„Мобилизиране на местните общности“**, одобрен за реализация в рамките на Програма „Развитие на гражданско общество“ 2001, Проект ФАР BG 0104.03.

Основна цел на проекта е да изгради и укрепи капацитета на местните власти, НПО и гражданските групи в общините **Димово, Вълчедръм, Угърчин, Хайредин и Криводол** да работят в партньорство и да търсят съвместно решения на проблемите от важност за местното развитие чрез включване на всички заинтересовани страни. На базата на предварителен анализ на съществуващите потребности, целевите групи ще преминат широк спектър от обучения, ще участват в дейности за стимулиране на обществения диалог, в резултат на което местните общности в петте целеви общини ще се запознаят с нов модел за ефективно разрешаване проблемите на гражданите в дадена общност посредством активно гражданско участие в процесите на вземане на решения и усъвършенстване на диалога между общината, НПО и бизнес сектора. Основните дейности, които ще бъдат осъществени в рамките на проекта, включват:

- предоставяне на обучение, информация и консултации за изграждане на знания и умения у представителите на местните власти, НПО и бизнеса за осъществяването на институционални и инфраструктурни проекти;
- реализиране на дейности за стимулиране на обществен диалог, целящи интегриране на различни маргинализирани групи и приоритетизиране на проекти от важност за местното социално и икономическо развитие;
- подкрепа и консултации при разработването и изпълнението на местни проекти за развитие.

Важен елемент в процеса на работа с местните общности е провеждането на обществени дебати - форуми във всяка една от петте общини, които да послужат като инструмент за ефективно разрешаване на конкретен съществуващ проблем на гражданите посредством активно гражданско участие в процеса на вземане на решения и усъвършенстване на диалога между община - граждани - неправителствени организации - бизнес сектор. Като резултат от този процес ще бъдат изведени конкретни препоръки и формулирани проекти, които са от значение за развитието на общността като цяло.

Целевите групи в проекта ще получат подкрепа и консултации за разработването и изпълнението на проектопредложенията, които са били формулирани в резултат на обществените дискусии. Наред с това ще бъде представена и информацията относно възможности за финансиране на проектите от различни донорски програми.

Очакван резултат от осъществяването на проекта е **гражданските групи** в общините Димово, Вълчедръм, Угърчин, Хайредин и Криводол да работят в партньорство и да търсят съвместно решения на проблемите от важност за местното

развитие. Чрез реализацията на проекта ще се постигне цялостен ефект върху общото подобряване на капацитета на гражданското общество в рамките на Северозападния район за планиране, а в дългосрочен план ще се стимулира мобилизиране на общностите за бъдещи инициативи, чрез които да бъдат решавани социални проблеми и реализирани стратегически цели и проекти на местно и регионално ниво.

Фондацията за реформа в местното самоуправление получи подкрепа на Фондация „Отворено общество“ - София за втора фаза на проект **„Българските общини - компетентни участници в усвояването на фондовете на ЕС“**. Той стартира в началото на 2004 година и цели да подобри абсорбционния капацитет на общините за усвояване на предприєдинителните и Структурните фондове на ЕС, като повиши професионалните умения и познания на общинските служители, репликирайки опита от реализирания вече едноименен проект в 30 общини от Североизточния район за планиране. В рамките на проекта ще се проведе дългосрочно модулно обучение, ще се окаже консултантска помощ на общините и ще се изготви една публикация. Чрез дейностите в проекта се насърчава ползването на положителния опит на българските общини, реализиращи проекти в рамките на предприєдинителните финансови инструменти на ЕС и се укрепва потенциалът на регионални асоциации на общини и местни асоциации и сдружения и НПО да подпомагат експертно своите общините-членки. Основни бенефициенти в рамките на проекта са общински и областни специалисти, представители на регионални асоциации на общини и НПО от областите Кърджали, Пазарджик, Пловдив и София.

Основните задачи, които си поставя проектът, са:

1. Да се повишат познанията на представители на 30 общини и техните социални партньори на местно ниво за различните финансови инструменти на ЕС и условията за тяхното ползване.
2. Да се увеличи експертният потенциал на общинските и областните администрации по отношение на основните компоненти от цикъла на проекта като изготвяне, управление, наблюдение и контрол на общински проекти, финансирани от ЕС.
3. Да се насърчи сътрудничество между общините, областните администрации и НПО с цел създаването на местни и регионални партньорства, които имат принос за разработването на междубщински проекти от общ интерес.
4. Да се стимулира интересът към ползване на положителния опит на българските общини, които вече са реализирали проекти по различните предприєдинителни фондове на ЕС.
5. Да се увеличи потенциалът на регионалните асоциации на общини, неправителствени организации и сдружения на местно ниво да подпомагат общините в процеса на усвояване на фондовете на ЕС.
6. Да се задълбочат знанията на участниците в първия реализиран проект чрез провеждане на серия от практически занимания и надграждане на техните способности и познания (общо 85 представители на общини, областни администрации и регионални асоциации на

общини от Североизточния район за планиране).

С помощта на професионални и опитни експерти ще бъде създадена дългосрочната обучителна програма. В рамките на тази програма ще бъдат разработени 3 модула, които ще бъдат съобразени с резултатите от проведеното проучване на потребностите от обучение и ще предоставят познания в областите „Финансови инструменти на ЕС“ (Структурни фондове на ЕС, общи политики на ЕС, европейска интеграция), „Предприєдинителни европейски фондове“ (Програмите ФАР, ИСПА и САПАРД, възможности за бенефициентите, мерки, които се подкрепят в рамките на програмите) и „Разработване на проекти“ (практически обучителен модул, който включва работа по всеки отделен компонент на проектопредложението: полагане на цели, задачи, обосновка, логическа рамка, бюджет).

Групите от обучаващи се ще включват по 25 представители на местните и областни администрации, регионални асоциации на общини и местни асоциации и сдружения и НПО.

Всеки обучителен модул ще бъде с продължителност два дни и половина и ще се провежда в извънработна среда в областите Кърджали, Пазарджик, Пловдив и София. В рамките на проекта ще бъдат сформирани три обучителни целеви групи. Обучителният цикъл за всяка група е с продължителност 3 месеца, по един модул месечно. В резултат на реализирания проект ще бъде предоставено обучение и практическа техническа помощ на 160 души, представители на местните и областните администрации, НПО и регионални асоциации на общини от четирите области и Североизточния район за планиране.

След успешно приключване на дългосрочното обучение участниците от новите целеви групи ще получат сертификат от Фондацията за реформа в местното самоуправление, който удостоверява знанията и уменията на всеки един от тях.

Първата целева група от обучаващи се ще бъде съставена от представители на общини, областна администрация и НПО от областите Кърджали и Пловдив: **Ардино, Джебел, Крумовград, Черноочене, Кирково, Момчилград, Перущица, Раковски, Куклен, Садово, Кричим, Свиленград.**

Втората целева група ще включва представители на целевите групи от областите Пазарджик, Пловдив и София: **Сопот, Хисаря, Панагюрище, Стрелча, Антон, Божурище, Годеч, Златица, Копривщица, Пирдоп, Челопеч, Правец, Своге.**

Третата група ще включва общини от област Пловдив, Пазарджик и София: **Белово, Брацигово, Пещера, Батак, Септември, Елин Пелин, Горна Малина, Самоков, Ихтиман, Костенец.**

Представителите на регионалните асоциации на общини, местните неправителствени организации, сдружения и асоциации, които ще участват в дългосрочните обучителни модули, ще повишат своята експертна квалификация и след приключване на проекта на тях ще се разчита да подпомагат и работят в партньорство с местните власти. Основната идея е след приключване на проекта да бъде подобрен и изграден по-силен капацитет сред партньорите на местните власти за разработване на проекти и работа в екип.

МЕЖДУНАРОДНИ ИНИЦИАТИВИ

На 17 и 18 февруари във Виена, Австрия, ще се проведе **Първият Конгрес по Финансиране на инфраструктурата, общините и под-националните органи на властта в страните от Централна, Източна и Югоизточна Европа**. Целта на този основополагащ конгрес е да се изследва дали и по какъв начин опитът по местни финанси на Европейския съюз и други западни държави отговаря на нуждите на тези страни.

Събитието представлява двудневна регионална конференция и изложение. Организатор е Европейската финансова конвенция с подкрепата на Съвета на европейските общини и региони (CEMR). Програма на конгреса е разделена на четири части: I) Благоприятна среда за финансиране на общините; II) Финансиране чрез финансови посредници; III) Финансиране на публичната инфраструктура; IV) Иновационни финансови решения.

Конгресът цели да привлече като участници лица на изборна длъжност и държавни служители от министерства на финансите, икономиката и местното самоуправление, представители на специализирани институции, които отпускат заеми на местни и регионални власти, общински кметове и главни финансисти, представители на асоциации на общини, представители на финансови институции от публичния и частния сектор. На форума са поканени високопоставени представители на Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватска, Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Македония, Молдова, Полша, Сърбия и Черна гора, Словакия, Словения, Турция, Русия и страните от ОНД.

календар - февруари

ФРМС ще проведе ориентационни семинари за общинските съветници в Елин Пелин (6 февруари), Ботевград (13 февруари) и Самоков (20 февруари). Темите, които ще бъдат представени са: „Законодателна рамка на местното самоуправление“, „Общински дейности и услуги“, Общинска собственост“, „Устройство на територията“ и „Бюджет и финанси“. Серията семинари за общински съветници от общините на София-област е организирана съвместно от Фондацията за реформа в местното самоуправление и Областна администрация София с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие.

На 19 февруари в София ФРМС ще проведе първото за годината заседание на Екипа по новаторски практики в местното самоуправление, на което ще бъдат обсъдени бъдещите насоки за работа на екипа.

На 24 и 25 февруари в залата на хотел „Шумен“, град Шумен, ФРМС ще проведе Обучение за кметове и общински съветници от общините Велики Преслав, Венец, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар, Смядово, Хитрино, Шумен.

На 25 и 26 февруари същото обучение ще се проведе в град Силистра (залата на община Силистра) за общините Завет, Исперих, Алфатар, Главиница, Дулово, Кайнарджа, Силистра, Ситово, Тутракан

Отчитайки необходимостта от бърза ориентация и помощ на общинските ръководители след изборите, ФРМС, НСОБ и ИМС съвместно подготвят това обучение, чиито най-общи цели са:

- предоставяне на бърза ориентация, спестяваща време при стартиране на работата на новите местни управни;
- придобиване на познания за управленските решения и умения, необходими в различни сфери от общинското управление;
- прилагане на практика принципите за екипност, прозрачност и партньорство.

По време на двудневното обучение ще бъдат дискутирани и най-новите промени и тенденции в различни сфери на местното самоуправление, така че семинарът ще представлява интерес както за новоизбраните, така и за преизбраните общински лидери.

Обученията се финансират от Американската агенция за международно развитие.

На 26 февруари от 11.00 ч. в „Хоризонт до обед“ ще се излъчи месечното издание на съвместната рубрика на ФРМС и БНР Общински радио-форум. Темата на предаването ще бъде обявена предварително в електронния седмичник на ФРМС „За местната власт“.